

En kommentar til "Situationsanalysen" vedr. Arkæologi.

Niels Wickman

Museumsinspektør, Holbæk Museum

Medlem af Følgegruppen for Det Regional Museumsråd

I "Situationsanalysen" fremføres det, at *"de arkæologiske fund i det væsentligste gøres langs Åmose Å, mens fundstederne ganske kort fra åen ikke er flere end i resten af Vestsjællands Amt"* (side 9).

Dette udsagn understøttes med et kortudsnit fra KUAS's register over fund og fortidsminder (www.dkconline.dk). Når man ser på kortet kan man umiddelbart forledes til at tro, at synspunktet er rigtigt, men der er anvendt et zoom-forhold der gør, at mange fundsteder ikke kan ses simpelthen fordi de ligger oven i hinanden. Foretager man eks. et zoom på Øgårde, Bodal eller området ved Sandlyng vil man erfare, at fundtætheden her er langt større end gennemsnittet for ikke bare Vestsjællands Amt, men for hele landet.

Når man anvender www.dkconline.dk er det vigtigt at holde sig for øje, at der her er tale om en kvantitativ fremlægning af data. Kvaliteten af de enkelte fundsteder kan ikke umiddelbart ses af kortmaterialet. Det betyder, at man ikke umiddelbart kan sammenligne fundsteder i Åmosen med fundsteder i eks. bakkede arealer i Nordvestsjælland. I de højt liggende arealer er organisk materiale for længst forrådnethet hvorimod man i Åmosen gang på gang finder bopladser o.l. med bevarede genstande af organisk materiale i form af redskaber, hyttegulve o.l. Det er disse enestående bevaringsforhold, som det er nødvendigt at sikre for eftertiden.

Endvidere siges det i situationsanalysen i forbindelse med omtale af de arkæologiske ønsker om en vådere tilstand, at *"det er naturligvis noget forfærdeligt sludder, idet området nødvendigvis må have været væsentligt tørrere, end det er nu – ellers havde vore forfædre i stenalderen selvfølgelig ikke kunne bosætte sig der..."* Udsagnet vidner om, at der åbenbart er behov for formidling af de kulturhistoriske kendsgerninger. Man fiskede og ofrede i åbent vand, og man boede faktisk helt ude i sumpen – ofte på kanten af flydende tørveøer. Det er netop denne – for nogle nutidsmennesker – unaturligt våde levevis, der har sikret de enestående bevaringsforhold for letforgængelige materialer.

I situationsanalysen siges yderligere om de arkæologiske værdier i Åmosen, at de *"ikke engang kan kategoriseres som danefæ"*. Anvendelse af kategorien danefæ, som udtryk for videnskabelig værdi eller almen fortællerværdi er imidlertid misvisende.

Danefæ er i sin oprindelse defineret som sjældne og værdifulde metalsager (af guld, sølv o.l.). Den slags er der meget lidt af i Åmosen, hvis fortidsminder især stammer fra de dele af oldtiden, hvor man endnu ikke anvendte metal. Inden for de senere år er definitionen af danefæ bredt noget ud til andre kategorier af sjældne oldsager. Det gælder for eksempel kunstnerisk udsmykkede genstande af ben og hjortetak fra ældre stenalder (mesolitikum). Åmosen er det absolut rigeste fundområde i Danmark for den slags danefæ (se f.eks. englænderen G. Nash's afhandling fra 1998 i BAR International Series Vol. 710). Og der findes i øvrigt ikke noget andet område i Europa med større koncentration af kunstgenstande fra den mesolitiske tidsalder.

Yderligere skal det understreges, at de kulturhistoriske værdier i Åmosen i særlig grad drejer sig om ydmyge spor af dagligdagens mest almindelige, men let forgængelige sager: måltidsrester, benredskaber, barkgulve, stammebåde mv. Sådanne genstande falder uden for kategorien danefæ. Men de har ikke desto mindre stor videnskabelig betydning og stor fortællerværdi for den kultur- og naturhistorisk interesserede offentlighed.